

prinaša trdnost, stalnost, predvsem pa svobodo v ta minljivi svet, kjer (p)ostane tudi najmočnejši Cesar nemočen.

Razodetje, ki ga v svojem univerzalnem jeziku prevaja mogočna impresija lepote, raztaplja Žalost, tolaži in pomirja. A ni samo lepota tista, ki oživlja in nudi spokojno zavetje; kolektivna zavest, ki jo ustvarja skupnost slavcev, zapolni še zadnjo vrzel in s tem eksplicitno izpostavi črednost in kameleonstvo človeških množic.

Božanska moč slavčevega glasu je neločljivi del narave; tiste narave, ki si jo poskuša človek v svojem hlastanju po posedovanju podrediti. Lucidno razumevanje kompleksnega razmerja med naravo in človekom spretno upodablja ekspresivno likovno podobje, ki vzbuja slutnjo sublimnega, skoraj eteričnega pravljичnega imaginarija. Lirične ilustracije osrediščajo naravo in postavljajo človeka v podrejeni položaj; narava z vsem svojim bogastvom in raznolikostjo povsem prekrije človeške like, ponekod do nerazpoznavnosti. Njena sveža vseprisotnost je v nasprotju s pastoznimi nanosi, zasičeno ornamentiko in barvno preobloženostjo oblačil, ki s svojo togostjo omejujejo in utesnjujejo. Človeška slepota, pohlep in prevzetnost izzvenijo neprizanesljivo ironično, k čemur pripomoreta karikirana mimika in groteskna drža.

Dovršen stilizem in senzibilnost ilustratorskega izrazja v polni meri udejanjata slavec in deklica, ki v intimističnem sozvočju ustvarita arhetip popolne ubranosti človeka in narave, ali bolje – človeške asimilacije v naravo.

Alternative ni. Človek ni gospodar narave, je vanjo vabljen v svoji prvinski biti in šele kot tak sposoben živeti v polnosti in sožitju.

Kljub barviti likovni polnosti učinkuje slikanica zračno, celo asketsko; samostoječe ilustracije in prostorska neomejenost optično skrčijo tekst – be-

sedilo tako še dodatno pridobi na svoji vrednosti, saj učinkuje skrajno pretehtano in izbrano.

Do potankosti izdelane filigranske ilustracije vabijo k podrobnemu opazovanju in odkrivanju prefinjenih detajlov, ki očarajo in začarajo. Sinergija, ki jo izgrajuje sinteza besede in slike pušča silovit estetski pečat in podarja nepozabno bralno doživetje.

Vsekakor slikanica, ki ne potrjuje predsodkov o priredbah; prav nasprotno, dodana naj bo k slikaniškim biserom, ki jih je vredno vedno znova poslušati in brati.

Kristina Picco

DVE OCENI ZA DVE CIKLAMI BENKE PULKO

Benka Pulko: *Dve ciklami* ali *Na svetu je dovolj prostora za vse*. Ilustr. Urška Stropnik Šonc, Založba Undara, 2009.

Sodobna slovenska mladinska književnost premore malo izstopajočih ustvarjalcev in del. Zgodba Benke Pulko v slikanici *Dve ciklami* nedvomno presega literarno povprečje.

Analizo zgodbe moramo začeti že s pomenljivim naslovom. Glavni del naslova (*Dve ciklami*) očitno poudarja dvojnost (ločenost, nasprotje, kontrast, različnost itd.) ob raznobarnih ciklamah. V dodatnem ali pojasnjevalnem delu naslova (*Na svetu je dovolj prostora za vse*) pa je videti pozitivni življenjski program, ki navaja k strpnosti in naklonjenemu sprejemanju drugih in drugačnih.

Kako se pleče zgodba? Avtorica pripoveduje kratko in gladko, brez odvečnega besedičenja, z usmerjenostjo v bistveno. Najprej izhodišče zgodbe. Osamljena gospa v majhnem stanovanju srednje ve-

like hiše, ki je stala sredi velikega mesta (stopnjevanje od malega do velikega), si je želela družbe (nasprotje: osamljenost – družba). Da bi si jo pridobila, je kupila dve ciklami lončnici in cvetlična lončka postavila na svojo okensko polico. S tem je rešeno vprašanje osamljenosti gospe. A kako bo z medsebojnim druženjem obeh rož? Druga drugi sta se sicer predstavili: Rozi (roza ciklama) in Belinda (bela ciklama), a bili kmalu druga na drugo ljubosumni zaradi kolegičnih značilnosti. Izpostavi se torej razločenost in ne zблиžanje.

Osamljeni stacionarni dvojici, omejeni na življenje v lončkih, se nekega dne pridruži popotniška pikapolonica Polonca. Prinaša srečo in dobro voljo (»Prinašam vrečo! V njej imam srečo!« – posrečeno poigravanje z notranjima rimama, kar se v nadaljevanju še večkrat ponavlja). Polonca izpove tudi svoj poglavitni življenjski program: »Lep dan je še lepši, če ga z nekom delim.« A roži se je neutemeljeno ustrašita kot morebitne požiralke rastlin. Ko pa Polonca izkaže svojo dobronamernost (»Pohrustala bom vsak mrčes, ki k vama pride, če sam hitro ne odide.«), se ciklami odvrneta od nje in se znova predata svoji z dolgočasnosti.

Za pikapolonico se pojavi pajek in občuduje lepoto rož (»Princeski cvetoči! Danes sta tako sijoči!«), a obenem ugotavlja svojo (grdo) drugačnost. S človeškega vidika gre tu seveda za odnos lepo – grdo.

Tretji gost obeh rož je prašiček. Prinese jima svoje sporočilo (»A da se naučimo doma živeti, je potrebno iti v svet!«) Ponovno smo pri nakazovanju nasprotij: tokrat dom – svet. Roži ga nista prav dobro razumeli, je pa res, da mu v popotno gibanje ne moreta slediti.

Prihaja vrh zgodbe, v katerem je preobrat, ki spominja na element v tragediji: prehod iz sreče v nesrečo. Gospa je sicer redno zalivala svoji lončnici, a ko je odpotovala v svet, ju ni predala v kake

skrbne roke, ampak ju je kar odvrгла v smetnjak. (Gospa se je slabo izkazala, saj ni sledila misli iz *Malega princa*: »Človek je odgovoren za svojo rožo ...«)

Zavrženki v smetnjaku je v nadaljevanju pomendral še potepuški maček in ju prepustil njuni žalostni usodi. A seveda se zgodba ne more končati tako žalostno. Prihrumi smetarjev kamion in gospod (!) smetar (presenetljiva poteza avtorice, ki s tem poudarja vrednost vsakega dela) odkrije zavrženi roži, se ju razveseli in odnese domov (vrnitev iz sveta v dom). Tudi smetarjeva žena je roži sprejela z radostjo in ju posadila v senco ob robu vrta. Ob tem sem se spomnil na sporočilo znane Goethejeve pesmi *Najdena cvetka*: pesnik ne utrga cvetke, ampak jo presadi na svoj vrt. Zadnja kitica te pesmi se v prevodu F. Albrehta glasi tako: »In spet jo vsadil / na tih sem kraj. / Lepo brsti tam, / cvete še zdaj.«

V naši zgodbi se roži zdaj znajdetata v družbi drugih vrtnih cvetlic (prehod iz lončaste osamljenosti v vrtno družbo). Ob spremembi življenjskega položaja pa spremenita tudi svoj odnos do drugih, do sveta. Tu bi lahko dodali, da ju je prisilni odhod v svet (smetnjak) naučil »doma živeti«, kar je udejanjena misel iz prašičkovega sporočila.

Avtorica nam zdaj pove naslednje: »Ciklami sta se odločili, da bosta postali prijaznejši roži. Namesto obrekovanja sta se trudili povedati o bitjih okoli sebe tudi kaj lepega.« In že smo pri zaključni poslanici obeh rož. Bela ciklama odkrije, »da je dobra volja super stvar. Več je daš, več je imaš.« Roza ciklama pa ugotovi, da je na svetu »dovolj prostora, če vemo, da se vse okoli sebe spoštovati mora.« (Zveza z drugim delom naslova.)

Naša muhasta dvojica rož je doživela in preživela tako prehod iz sreče v nesrečo kot tudi prehod iz nesreče v srečo. Ob tem je življenjsko dozorela, se odprla svetu in drugim ter se veselila novih doživetij in prijateljskih srečanj.

Zgodbo Benke Pulko, s katero bodo imeli veselje tako mladi kot stari, odlikujejo: vsebinska zanimivost, stilistična izdelanost in spodbudna idejna naravnost. »Kaj vse bi tu se reči dalo?« je dejal Rostandov Cyrano de Bergerac. Jaz pa le še to: igrivo in iskrivo, močno in odločno!

Andrijan Lah

Najdaljše žensko potovanje z motorjem glede na čas potovanja, najdaljše žensko potovanje z motorjem glede na prevoženo razdaljo, prvo neprekinjeno samostojno potovanje z motorjem po vseh sedmih celinah sveta, prva samostojna vožnja ženske po Saudovi Arabiji.¹ S temi dosežki se je Benka Pulko vpisala v Guinnessovo knjigo rekordov.

Nekakšna sodobna motorizirana Alma Karlin, ki – prav tako kot njena slavna predhodnica – tudi piše in predava o svojih popotnih izkušnjah. Benka Pulko je brez dvoma vredna vsega občudovanja, toda ko skušamo oceniti njeno slikanico z naslovom *Dve ciklami ali Na svetu je dovolj prostora za vse* in se uspemo otresti vsega osupljivega, kar vemo o njeni avtorici, moramo priznati, da besedilo žal ne navdušuje in ne odstopa od povprečja.

Osrednje sporočilo, ki je povzeto tudi v podnaslovu *Na svetu je dovolj prostora za vse*, je v sodobnem času v otroški literaturi pogosto in celo modno, kar pa seveda ne pomeni, da ni – glede na dogajanje v svetu – vedno znova še kako potrebno: drugačnost, sprejemanje, medsebojno sožitje, medkulturni dialog itd. Toda v pričujoči slikanici je upovedeno

stereotipno, površno, enoplastno in brez pravega umetniškega naboja.

Pripoved je obtežena z vzgojnimi nasveti, ki nasilno prekinjajo že tako skrhan pripovedni tok – besedilo tako z vsako novo vrstico izgublja na literarni vrednosti (*»Življenje je videti resnično naporno, če te mika vedno tisto, kar imajo drugi okoli tebe, namesto da bi se veselil tistega, kar imaš sam.«*; *»A da se naučimo doma živeti, je treba iti v svet.«* ipd.). Umestitev ritmizirane proze je neutemeljena in neposrečena, tako po zvočni kot vsebinski plati (*»Prinašam vrečo! V njej imam srečo! Kdor je noče, naj se joče!«*; *»Mi pajki krhki, smo fantje brhki.«* ipd.), vložne rime zato učinkujejo kot nepotrebni odmiki, ki poskušajo bolj ali manj nerodno prispevati k večji dinamičnosti.

Črno-belo slikanje (mesto je slabo / podeželje je zdravo, vztrajanje na mestu je negativno / gibanje je pozitivno) in izrazita vzgojna naravnost sestavljata niz dogodkov, v katerega avtorica v zaneseni publicistični maniri natrpa ves svoj življenjski nazor, daleč od temeljito preišljenega, globoko občutenega in estetsko dognanega.

Ko v zgodbi nastopi usoden preobrat (gospa – ki brez razloga postane teta Mara – se odloči, da bo na povabilo prijateljice odpotovala v tujino, in ciklami zavvrže), nič hudega slutečega bralca (ki je v prvi vrsti najmlajši bralec!) šokira dejstvo, da še pred kratkim nadvse zaželeni sostanovalki pristaneta kar v smeteh. Teta Mara se tako iz skrbne ljubiteljice rož v trenutku spremeni v brezčutno in neodgovorno bitje, kar je psihološko povsem nelogično. Še bolj nedomišljena je težko pričakovana preobrazba obeh ciklam, ki ni notranje motivirana; je le končna posledica njune »trnove poti«, zato sprememba ne prepriča – ciklami se

¹ vir: http://sl.wikipedia.org/wiki/Benka_Pulko

poboljšata iz strahu in ne zaradi pozitivnega notranjega vzgiba.

Besedilo je šibko, a bo najbrž vsečno marsikateremu otroku, saj je na nek reklamni način celo privlačno. Odrasle bo pritegnilo ime avtorice in bodo morda slikanico zato prebrali svojim otrokom, jo celo kupili – njene platnice so prijazno mehke, ilustracije toplih barv, besedilo v verzalkah naj bi lajšalo začetno branje. Ob tem je potrebno opozoriti še na banalno, a nič manj pomembno dejstvo, da se slikanica na uradni spletni strani avtorice promovira kot nominiranka za izvorno slovensko slikanico, kar je zavajajoče in nedopustno. Dejstvo je, da je bila slikanica le poslana na razpis za omenjeno nagrado.

Kristina Picco

MEDKULTURNI DIALOG V OSNOVNI ŠOLI

Leto 2008 je Evropska unija imenovala za evropsko leto medkulturnega dialoga, kar smo z različnimi prireditvami obeležili tudi v naši državi. Sama sem se posvetila vprašanju, kako lahko razredna učiteljica otrokom v prvi ali drugi triadi predstavi medkulturnost.

Z različnostjo se vsak dan srečujemo tako odrasli kot otroci. Medtem ko so odrasli najbolj pozorni na različnost v socialnem položaju, otroci najprej opazijo razliko v videzu oseb. Sovrstnike ocenjujejo po barvi in dolžini las, obleki, velikosti ... Pozorni so tudi na jezik in navade posameznikov.

Določena družba posameznike najpogosteje deli na »naše« in tiste, ki prihajajo

iz drugih držav. Zato je zelo pomembno, kako se odrasli, s katerimi se otrok družijo, vedejo. Otroci z opazovanjem obnašanje odraslih ponotranjajo. Kako bo otrok dojemal tiste, ki se od njega razlikujejo, je torej odvisno od vseh, ki ga obkrožajo.

Prav zato je zelo pomemben tudi odnos učiteljev do drugačnosti, saj svoje vzorce obnašanja prenaša na učenca. Sprejemanje in poudarjanje medkulturnosti in dialoga med različnimi kulturami tako ne postane le ena izmed ur spoznavanja okolja v prvi triadi in spoznavanja družbe v drugi, ampak se veže na celoten kurikulum, na pogovore med učenci in učitelji, na odnos učitelja do drugačnosti.

Poleg Evropske Unije nas na medkulturnost v globalnem pomenu besede opozarja tudi organizacija UNESCO. Na njihovi spletni strani¹ najdemo naslednjo razlago za medkulturni dialog:

»Pravična izmenjava in dialog med civilizacijami, kulturami in ljudstvi, ki temeljita na medsebojnem razumevanju, spoštovanju in enakopravnem položaju vseh kultur, sta nujna predpogoja za oblikovanje družbene kohezije, sprave med ljudstvi in miru med narodi. Pri spodbujanju medkulturnega dialoga je v ospredju vzpodbujanje kulturnega pluralizma na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, poleg tega pa tudi preprečevanje kakršnih koli oblik ekstremizma in fanatizma. Pomembne so vrednote in je zato nujnega pomena za ohranjanje miru in svetovne enotnosti.«

UNESCO v okviru medkulturnega dialoga poudarja vlogo kulture v konfliktnih in postkonfliktnih situacijah, saj ta lahko s pomočjo skupne dediščine pripelje k spravi. Za glavno nalogo si je zadal zagotavljanje prostora in svobode izražanja za vse kulture na svetu. Že v letu 2001 je UNESCO izdal Univerzalno deklaracijo o kulturni raznolikosti. Ta

¹ <http://www.unesco.si/projekti-in-aktivnosti/medkulturni-dialog.html> (08. 08. 2008).